

A genfi zsoltárok újabb kiadásáról

Pálóczy Krisztina

Szenci Molnár Albert zsoltárkönyvének újabb kiadása a Nemzeti Könyvtár sorozatban

A Nemzeti Könyvtár sorozat Magyarország 2011-ben elfogadott Alaptörvényére alapozva született azzal a céllal, hogy a magyar írott kultúra legjavát összegyűjtse. A válogatás fő szempontjai az olvashatóság, a sokszínűség, a nemzeti önbecsülés erősítése. Az egységes, reprezentatív kialakítású külsőben a tartalom a XVIII. századi erdélyi nyomdász, Mészárosfalusi Kis Miklós antikva betűvel tárul az olvasó elé. A sorozat hét rovatot tartalmaz: Magyar írók — Magyar hősök — Magyar tájak — Magyar mesék — Magyar ízek — Magyar ritkaságok — Magyar ünnepek.

Pálóczy Krisztina (Budapest) a Néprajzi Múzeum népzenei gyűjteményének muzeológusa.

A Nemzeti Könyvtár első 24 kötete 2012–13-ban hagyta el a nyomdát. A sorozat második hullámában, 2014–15 folyamán újabb huszonnégy kötet jelent meg, melyek nyolc politikus, nyolc intézményvezető, valamint nyolc egyházi személyiség ajánlása alapján születtek meg.

Szenci Molnár Albert először 1607-ben napvilágot látott, Kálvin genfi zsoltárkönyvét magyar formába öltöztető zsoltároskönyvét, a *Psalterium Ungaricum*-ot *Balog Zoltán*, az emberi erőforrások minisztere ajánlotta és látta el bevezetővel. A 34. kötetként megjelent, a „Magyar ritkaságok” rovatba sorolt könyvet¹ 2014. december 15-én mutatták be a sajtónak.

A Kálvin által kezdeményezett Genfi zsoltároskönyv 1562-ben vált teljessé. A *Psalterium* hamar elterjedt egész Európában, ezzel szinte egyidőben a zsoltárversek lefordítása is elkezdődött. Szenci Molnár Albert a königsbergi tanár: Ambrosius Lobwasser 1594-ben megjelent, második, javított kiadású, németre fordított zsoltároskönyve alapján kezdett hozzá 1606 márciusában a magyarra fordításhoz, így nyomtatták ki a *Psalterium Ungaricum*-ot első ízben 1607-ben Herbornban. Szenci életében még kétszer jelent meg: Hanauban 1608-ban, és a *kis Katekizmus*-sal egybekötve Oppenheimben, 1612-ben.

Magyarországi énekeskönyvben először 1635-ben az evangélikus lőcsei énekeskönyvben található meg a genfi zsoltárok, és 1805-ig énekeskönyveik meg is őrizték a teljes Szenci-psalteriumot. A reformátusoknál a XVII. század közepétől ismertek a zsoltárok, a XIX. század elejétől pedig, —amikor egy negatív énekeskönyvi reform következteben mintegy 200 új szöveg keletkezett, nagy-

¹ <http://nemzetikonyvtar.hu/Szenci-molnar-albert-magyar-zsoltaroskonyv>

részt e dallamokra— több mint $\frac{3}{4}$ részben a genfi zsolttárok alkották a református dallamanyagot. Az erdélyi énekeskönyvek e században a zsolttárok $\frac{3}{4}$ részét elhagyták, a szövegeket, de magukat a dallamokat is átigazították.

A genfi zsolttárkönyv újra-felfedezése és az eredeti szöveg- és dallamalakok restitúciója a XX. század első felében indult el. Kiemelkedik ezek közül az Árokháty Béla szerkesztette jugoszláviai énekeskönyv,² a Karácsony Sándor körében megjelent Exodus-kiadás,³ majd az 1948-as református énekeskönyv. A zsolttárakkal kapcsolatos legfontosabb közös elv a teljes psalterium megtartása volt, az eredeti szöveghez és dallamokhoz való visszatérés. A XX. század második felének Szenci-kiadásai közül meg kell említeni a *Régi magyar költők tára* XVII. századi sorozatának 6. kötetét,⁴ a Szépirodalmi Könyvkiadó 1984-ben megjelent, csak szöveges kiadását,⁵ végül a Bólya József gondozásában megjelent, bőséges kommentáló anyaggal és jegyzetekkel ellátott kötetet.⁶

A Nemzeti Könyvtár sorozatban megjelent Szenci-psalterium nem tudományos jegyzetekkel ellátott kiadás. A 427. oldalon található, egészen rövid és vázlatos —egyetlen oldalba szűkített— Szenci-portrét a kötet elején, a miniszteri ajánlást követően *Pozsgai Zsolt* Fekete molnár (Bolygó fény) című bővebb, de regényszerű életrajzvázlata egészíti ki.

A zsolttárok szövegeit és a kötet sajtó alá rendezését *Bencsik Gábor* végezte. A dallamközlés gondozására *BódiSS Tamást* kérték fel, a kottagrafikát *Pálóczy Krisztina* készítette. „A genfi zsolttárok közlésének zenei kérdései” címmel ennek alapelveiről a kötet végén olvasható alapos összefoglalás, mely az alábbiakban a lényegret megtartva, de rövidítve olvasható. A kiadvány a készülő új református énekeskönyv zsolttárainak közléséhez is mintát kíván adni.

² *Énekeskönyv református keresztyének számára*. A Jugoszláv Királyság Református Keresztyén Egyháza kiadása, Szabadka 1939.

³ *Szent Dávid király százötven zsolttára*. Théodore de Bèze és Clément Marot francia verseiből magyarra fordította Szenci Molnár Albert. 84. kiadás, Budapest 1948.

⁴ *Régi magyar költők tára: XVII. század, 6: Szenci Molnár Albert Költői művei*. Kiad. STOLL Béla. Akadémiai Kiadó, Budapest 1971.

⁵ Szenci Molnár Albert: *Psalterium Ungaricum. Szent Dávid Királynak és Profétának Százötven Zsolttári Borsos Miklós rajzaival*. Budapest 1984.

⁶ *Psalterium Ungaricum. Szenci Molnár Albert zsolttárfordításai a genfi zsolttárok dallamaira*. A Magyarországi Református Egyház Zsinata, Budapest 2003.